

AUTISMIKIRJON NUOREN TUKEMINEN

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Hoitotyön koulutus, sairaanhoitaja

kevät, 2020

Sirpa Nygrén

Hoitotyön koulutus, sairaanhoitaja
Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Tekijä	Sirpa Nygrén	Vuosi 2020
Työn nimi	AUTISMIKIRJON NUOREN TUKEMINEN	
Työn ohjaaja/t	Hanna Naakka, Leena Packalén	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kuvata autismikirjon nuoren toimintarajoitteita ja haasteita hoitajien näkökulmasta. Työn tavoite on lisätä ymmärrystä siitä, miten me sairaanhoitajina voisimme hoitotyön keinoin tukea ja vahvistaa autismikirjon nuorta suoriutumaan paremmin arjessa hänen toimintarajoitteistaan huolimatta.

Tutkimus suoritettiin laadullisena tutkimuksena ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluun valittiin hoitajia, jotka työskentelevät autismikirjon parissa. Haastattelut nauhoitettiin ja kirjoitettiin puhtaaksi eli litteroitiin.

Aineiston teema-analyysin perusteella aineistosta löytyi kolme teemaa, jotka koetaan tärkeiksi hoitajan näkökulmasta. Ensimmäiseksi nousee esille autismikirjon nuoren tunnetaitojen puutteellisuus. Ne vaikuttavat sosiaalisiin suhteisiin ja niiden luomiseen, mikä lisää yksinäisyyttä, masennusta ja ahdistusta. Toiseksi nousee esille itsesääätelyn vaikeudet, jotka voivat johtaa aggressiiviseen käytökseen. Aggressiivinen käytös voi johtua siitä, että ei ole saanut ilmaista tarvettaan. Kolmanneksi nousee esille struktuurin merkitys arjessa. Nuorella täytyy olla tarkka järjestys esimerkiksi miten ja missä järjestyksessä, joku toiminto hoidetaan.

Tutkimuksen tuloksia voi hyödyntää autismikirjon kanssa työskentelevät hoitoalan työntekijät sekä myös vanhemmat, joilla on autismikirjioon kuuluva nuori.

Avainsanat: Autismikirjo, autismi, toimintarajoite, neurobiologia, tukeminen

Degree Programme in Nursing

Hämeenlinna University Center

Author Sirpa Nygrén **Year** 2020

Subject SUPPORTING YOUNG PEOPLE WITH AUTISM

Supervisors Hanna Naakka, Leena Packalén

ABSTRACT

The purpose of the Bachelor's thesis was to shed light on the different disabilities and challenges that autistic young people must face, from a nurse's point of view. The aim was to distribute knowledge on how we, as nurses, can help and support autistic young people in their everyday lives, despite their challenges.

Nurses who work with autistic children took part in an interview that was used as a base material in this Bachelor's thesis. Based in a theme analysis made from the base material, there were three things that were important from a nurse's point of view. Two of them were lack of emotional skills and difficulties in self-control. These can cause loneliness, antisocial behavior, depression, and aggressive behavior. The third important thing was to have a well-structured lifestyle.

The results found in this Bachelor's thesis could be used to educate nurses, who work with the autistic youth. It could also be used as a helpful guide to parents, who have their own autistic young people.

Keywords: Differences in autism, autism, disability, neurobiology, supporting.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
2. AUTISMIKIRJON MÄÄRITELMÄ.....	1
2.1 Asberger määrittellään tulevaisuudessa autismiin.....	2
3. AUTISMIKIRJON TOIMINTARAJOITTEET NUORUUSVAIHEESSA.....	3
3.1 Autistismikirjon nuorten tarinat.....	4
3.2 Autismin ymmärtäminen.....	4
3.3 Autismikirjon vaikeusasteet	5
4. AUTISMIKIRJON NUOREN TUKEMINEN HOITOTYÖN KEINAIN	6
5. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTTAMINEN	8
5.1 Tiedonhaut aikaisemmista tutkimuksista.....	9
5.2 Aikaisempaa tutkimusta aiheesta	10
6. AINEISTON KERÄÄMINEN	13
6.1 Haastatteluaineiston kokoaminen	14
6.2 Aineiston analyysi	15
6.3 Opinnäytetyön tulokset haastattelujen perusteella	15
6.4 Teemoittelu aineiston analysointimenetelmänä	17
7. POHDINTA.....	18
7.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	19
7.2 Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset.....	20
7.3 Opinnäytetyön prosessin arviointi	21
8. LÄHTEET	21

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelu kysymykset

Liite 2: Tutkimuslupa

Liite 3: Sisältöanalyysin taulukko

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen. Autismikirjon diagnoosien määrä on viime vuosina vahvasti lisääntynyt. Autismikirjon oireet eivät kuitenkaan ole välttämättä yleistyneet väestössä, vaan diagnoosikriteerit ovat laajentuneet. Ammattilaisten tietoisuus autismikirjosta on lisääntynyt ja myös yhä useammat ihmiset osaavat hakea apua oireisiinsa (Lundström, Reichenberg, Anckarsäter, Lichtenstein & Gillberg, 2015).

Kiinnostuin aiheesta jo opiskelujen alkuvaiheen Mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelussa, jossa tutustuin autismikirjon nuoriin asiakkaisiin. Hoitotyön ammattilaisina tarvitaan nykyistä enemmän tietoa oireyhtymästä ja sen vaikutuksista. Ymmärtäessämme autismikirjon nuorten tapaa ajatella, reagoida ja toimia, osaamme paremmin tukea heitä käyttämään vahvuuksiaan. (Puustjärvi, 2019)

Vaikka autismikirjon henkilöillä on eri tyyppisiä toimintarajoitteita, heillä on kuitenkin sellaisia vahvuuksia, joita tarvitaan tämän päivän työelämässä. Hoitajan tieto tästä auttaa häntä luomaan hyväksyvää ja ymmärtävää ilmapiiriä, mikä tukee asiakkaan yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja valmistautumista työelämään (Puustjärvi, 2019).

Opinnäytetyön kysymyksillä haen vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaisia haasteita autismikirjo tuottaa nuorelle arjessa?
- 2) Miten nuorta tuetaan hoitotyön keinoin suoriutumaan arjessa hänen toimintarajoitteistaan huolimatta?

Nuoruus määritellään kolmeen ikäryhmään, joita ovat varhaisnuoruus (12–14-vuotiaat), keskinuoruus (15–17-vuotiaat) ja myöhäisnuoruus (18–22-vuotiaat) (Marttunen, Huurre, Strandholm & Viialainen, 2013). Suomen nuorisolaki (1285/2016) toisaalta määrittelee nuoriksi kaikki alle 29-vuotiaat.

Opinnäytetyön tarkoitus on vahvistaa, tukea ja avata ymmärrystä autismikirjon nuoria kohtaan ja kannustaa heitä tarttumaan rohkeasti työelämän haasteisiin ja käyttämään rohkeasti erityisvahvuuksiaan.

2. AUTISMIKIRJON MÄÄRITELMÄ

Autismikirjon häiriö on neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, joka aiheuttaa erityyppisiä toiminnan esteitä. Neurobiologinen häiriö tapahtuu aivojen varhaisessa kehitysvaiheessa, joka ilmenee aivojen tietojenkäsittelyssä. Tyypillisiä oireita ovat muun muassa pysyvä puute kyvyssä aloittaa ja ylläpitää vastavuoroista kommunikointia, joustamattomat käyttäytymiskaaviot ja rajatut erityisen mielenkiinnon kohteet. Autismikirjo nähdään myös kehityksellisenä oireyhtymänä, jossa yksilöllä on häiriöitä

esimerkiksi sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja hänellä on muuten poikkeavaa käyttäytymistä. (Salminen, 2019)

Autismin aiheuttamat laaja-alaiset ongelmat, jotka näkyvät nuoren erilaisena käyttäytymisenä luokitellaan neuropsykiatriin erityisvaikeuksiin. Neuropsykiatrinen häiriö vaikuttaa aivojen työskentelyyn sekä toimintaan ja oireet näkyvät käyttäytymisessä ja/tai psykiatrisina oireina. Yleensä oireet tulevat esiin ennen kolmea ikävuotta, mutta erityyppisiä merkkejä on nähtävissä jo imeväisikäisellä lapsella. Autismin syitä tutkitaan ja niitä haetaan muun muassa perintötekijöistä, kromosomien poikkeavuudesta, raskausajan vaurioista, virusinfektioista, ravitsemuksesta, lääkaineista ja synnytykseen liittyvistä ongelmista. (Storvik-Sydänmaa, Talvensaari, Kaisvuo & Uotila, 2012, s. 229)

Lisensiaatintutkimuksessa Eränen toteaa, että autismikirjon häiriöllä on vahva neurobiologinen sekä geneettinen tausta. Ympäristötekijöillä on todettu olevan vaikutusta erityisesti silloin, kun ne esiintyvät yhtäaikaaisesti geneettisen alttiuden kanssa. Myös synnytykseen liittyvillä tekijöillä, kuten pienellä syntymäpainolla sekä hapenpuutteella on todettu olevan yhteyttä autismikirjon häiriöihin. Kiintymyssuhteen ongelmat ja varhaiset voimakkaan traumaattiset kokemukset tai huolenpidon vakava puute voivat vaikeuttaa tai mahdollisesti laukaista oireita, jos lapsella on jo olemassa oleva biologinen valmius. Mutta tavanomaisilla vanhemmuuden ongelmilla ei voi aiheuttaa autismia. (Eränen, 2018; Puustjärvi, 2016)

Kukaan ei aina jaksakaan olla sosiaalinen, vaan jokainen meistä haluaa välillä vetäytyä omaan rauhaansa. Ihmisellä voi olla rajoittuneita kiinnostuksen kohteita, mutta sitä ei tulkita autismikirjoksi. Diagnoosi on aiheellinen vasta kun toiminta aiheuttaa ongelmia. Kapea-alaisuus ei haittaa, jos henkilö sopeutuu siihen, eikä se muodostu ongelmaksi. Räisänen itse kertoo nuorena osanneensa kaikki Euroopan maiden pääkaupungit ja liput ulkoa. Vaikka hänen kiinnostuksensa oli rajoittunutta, se ei aiheuttanut autismediagnoosia. (Salminen, 2019)

2.1 Asberger määritellään tulevaisuudessa autismiin

Monelle Asperger-diagnoosin saaneelle diagnoosi on osa identiteettiä. Asperger-henkilöt ovat myös autistisia, mutta heillä autismikirjoon liittyvät piirteet näyttävät ulospäin lievempinä kuin autismi päädiagnoosin saaneilla. Diagnostiikka on kuitenkin muuttumassa siten, että erillinen Asperger-diagnoosi poistuu tautiluokituksista ja tilalle tulee kattokäsite autismikirjon häiriö. Autismiliiton suunnittelija Elina Havukaisen mukaan uuden diagnoosiluokituksen ensimmäiseen ryhmään kuuluisivat todennäköisesti nykyiset Asperger-diagnoosin saaneet. (Etelä-Suomen sanomat, 2019)

Uuden tautiluokituksen on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2022. Muutoksiin päädyttiin, koska monesti rajat eri autismediagnoosien välille jäivät epäselviksi ja joskus ihmiset saivat samoilla oireilla eri diagnooseja. Suomen Autismikirjon Yhdistyksen puheenjohtaja Heta Pukki uskoo, että muutoksen myötä diagnostiikka tulee lähemmäksi sitä todellisuutta, mitä autismitutkimus kuvailee (Salminen 2019).

3. AUTISMIKIRJON TOIMINTARAJOITTEET NUORUUSVAIHEESSA

Autistisella henkilöllä on luonteenomaisia puutteita sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja kommunikaatiossa sekä rajoittuneet, toistuvat ja joustamattomat mallit käyttäytymisessä ja kiinnostuksissa. Neurokognitiivisten toimintojen erilaisuus on näkyvää. Adaptiiviset (komunikaatio, itsestä huolehtiminen, itsehallinta, kotona asuminen, sosiaaliset taidot, yhteisössä toimiminen, toiminnallinen oppimiskyky, työ ja vapaa-aika) ja kompensoivat (rituaaleihin ja rutiineihin tukeutuminen voivat olla näiden puutteiden kompensoimista) taidot vaikuttavat toimintakykyyn. Päälepäin näkyvät oireet riippuvat paljolti siitä, miten paljon ympäristö tukee tai ei tue nuoren toimintakykyä, ja miten paljon hänellä on stressiä. Jos ympäristö tukee autistista henkilöä, oireista ei ole paljoakaan haittaa. On myös tilanteita, joissa ominaisuuksista voi olla hyötyä ja niistä tulee vahvuuksia. Autismiin luetaan erilaiset kielenkehityshäiriöt sekä ADHD, ADD ja Touretten oireyhtymä. Viimeksi mainittu aiheuttaa nuorelle toistuvia, tahdottomia lihasten nykimisiä sekä äänähdyksiä. Nykäykset voivat ilmetä raajoissa ja vartalon eri lihaksissa mutta yleensä ne ovat pään liikkeitä. (Puustjärvi, 2019; Huttunen, 2018)

Perimä vaikuttaa koko elämän tapahtumiin ja ihmisen kykyyn olla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Yleensä ihminen oppii kokemuksista erilaisia selviytymistapoja eli ympäristötekijät muokkaavat toimintakykyä ja perimän vaikutusta. Autismin tausta on monitekijäinen, mutta pääasiassa autismikirjon häiriö näkyy neurokognitiivisten toimintojen erilaisuutena. Voisi kuvailla, että autistisella henkilöllä on aivoissa erilainen niin sanottu kovalevy ja hänelle on ohjelmoitu erilainen käyttöjärjestelmä, joka ei silti ole sen parempi eikä huonompi kuin muiden. Erilaisten oletusarvojen takia hänelle tulee vaikeuksia ja väärin ymmärryksiä. Niitä aiheuttavat mentalisaation erilaisuus: vaikeus tulkita tietoa ja koostaa yksityiskohdista kokonaisuuksia. Kielellisiin vaikeuksiin liittyy taipumus ymmärtää asioita konkreettisesti eli sanatarkasti. Kirjoittamattomat säännöt eivät ole selviä (kontekstisokeus). Toiminnan ohjauksellisia vaikeuksia ovat muun muassa rutiinien jäykkyys, vaikeus oppia joitakin taitoja ja taitojen yleistymättömyys. Tunne-elämän säätelyn häiriöitä ovat huono eläytymiskyky ja tunnetaitojen ongelmat. Autistilla voi olla myös vähäinen oksitosiinin erityys. (Puustjärvi, 2019)

Autistinen nuori ei hahmota sosiaalisia sääntöjä, jotka ohjaavat ihmisten toimintaa. Hän ei osaa asettua toisen ihmisen asemaan eikä ymmärrä mitä toinen ihminen mahdollisesti ajattelee. Autistinen nuori eristäytyy helposti, joten hänen sosiaaliset taitonsa eivät pääse kehittymään. (Storvik-Sydänmaa, Talvensaari, Kaisvuo & Uotila 2012, s. 230)

Nuoruusikä koostuu kolmesta vaiheesta, joilla on omat kehitykselliset ominaispiirteensä: varhaisnuoruus (murrosikä), ikävuodet 12–14 eli keskinuoruus, ikävuodet 15–17 eli myöhäisnuoruus ja ikävuodet 18–22. Nuoruuden ikävaihetta leimaa nopea keskushermoston kehitys, fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvu. Nuoruusiän ajoittain hyvin nopeat muutokset voivat hämmentää ja kuohuttaa nuorta. Tavallisia ovatkin yksittäiset tunne-elämän oireet, jotka heijastavat eri kehitysvaiheita.

(Marttunen, Huurre, Strandholm & Viialainen, 2013)
Suomen nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuoriksi kaikki alle 29-vuotiaat.

3.1 Autistismikirjon nuorten tarinat

Autistiselta nuorelta voi puuttua jopa puhekyky. Kun puhekyky puuttuu ei voi ilmaista nälkää, väsymystä eikä kipua. Autisti voi kokea ympäristön hyvin haasteellisena. 13-vuotias Naoki Higashida, autistinen nuori, kuvaa kirjassaan, että hänen mielensä on kuin huone, jossa on kaksikymmentä eri kanaville viritettyä radiota, jotka raikavat ilmoille ihmisten ääniä ja musiikkia. Noissa radioissa ei ole sammutuskytkintä tai äänenvoimakkuuden säätöä, huoneessa ei ole ovea tai ikkunoita ja tilanne helpottaa vasta kun on niin uupunut, että ei pysy enää hereillä. (Higashida, 2016, ss. 7–8)

Autistisen nuoren aistit ovat ylivirittyneet, jolloin äänet, värit ja kuviot voivat viedä kaiken huomion. Myös tuoksut tuntuvat menevän luihin ja ytimiin. Vaatteet voivat tuntua teräsvillalta. Tasapaino ja asentoaistit eivät toimi oikein, lattia voi kallistella kuin olisi merellä. Ruumiin jäsenten tuntuma katoaa. Edes oma äidinkieli ei tunnu enää tutulta, vaan aivan kuin se olisi vierasta kieltä. (Higashida, 2016, s. 8)

Alla oleva kirjoitus on 9-vuotiaan kuvaus itsestään. Hänellä on sosiaalisten kommunikaatiotaitojen vahvuudet kielellisessä prosessoinnissa, mutta heikot taidot kaikilla muilla osa-alueilla.

Hän kuvaa miltä tuntuu, kun ei osaa vielä hakea kavereiden kanssa keskusteluyhteyttä yhtä hyvin ja yhtä nopeasti kuin muut kaverit. Hän joutuu miettimään päivän selviä asioita itsekseen, että menisikö kaveria lähemmäksi vai puhuisiko kenties kauempaa hänelle, vai koskettaisiko merkiksi, että olisi asiaa vai miten ilmaisia itseään, että tulisi kuulluksi ja ymmärretyksi. Koska nuori ei pysy pelissä tai leikeissä mukana, hän joutuu joskus poistumaan pelistä. Hän ei vaan saa kysytyksi mitä haluaisi ja silloin hän jää jälkeen muista, eikä voi jatkaa pelaamista muiden kanssa. Toiset hermostuvat, kun joutuvat toistamaan samaa asiaa uudestaan ja uudestaan. Hän tulee usein väärin ymmärretyksi. Häntä itseäänkin raivostuttaa, koska kaverit eivät ymmärrä häntä, mutta toisaalta hän ymmärtää, että kaverit hermostuvat myös hänelle. Usein peli joudutaan keskeyttämään hänen takiaan ja se ei ole kenestäkään mukavaa (Timonen & Hämäläinen, 2019, s. 184).

3.2 Autismin ymmärtäminen

Autismi on aivojen neurologisen kehityksen tila ei sairaus. Aivot kehittyvät eri lailla kuin yleensä: jotkut aivojen osat kehittyvät nopeammin ja jotkut hitaammin. Toisilla autistisilla henkilöillä on korkea älykkyydosamäärä toisilla matala. Toinen lukee jo ennen koulua, toisella on kielellisiä vaikeuksia. Autismia kuvataan, että se on kirjo, ei skaala. Lievä autismi ei tarkoita, että nuoren kokemus tilastaan olisi lievä. Erilaisuus näkyy keskittymisessä ja; tarkkaavaisuudessa, ajattelussa ja pohdinnassa sekä aistien reagoinnissa. (Autismiliitto, 2019)

Autisti mielellään peittää todellisen minänsä. Ulkokuori ei kerro sitä mitä hän todella on. Autismi vaikuttaa ihmisen kaikkiin osa-alueisiin ei vain joihinkin. Autismikirjo on uskomattoman monipuolinen, ei ole vain yhtä stereotyyppiä: jokainen autisti on erilainen autisti. Autisti ei kasva ulos autismista vaan muuttuu iän myötä entistä enemmän omaksi itsekseen. Oireita voi hillitä lääkkeillä mutta autismin ydinoireisiin se ei auta. (Autismiliitto, 2019)

Autismikirjon nuoren elämäntilannetta voisi kuvata seuraavanlaisella tavalla. Nuori tuntee itsensä erilaiseksi. Hänellä on erilainen käyttäytymistapa ja erilaiset kiinnostuksen kohteet. Vuorovaikutus tilanteet tuovat pulmia. Kommunikointi on erikoista. Autismikirjon nuori voi tuntea itsenä huonoksi ja pahaksi. Hän voi tulla kiusatuksi, josta voi seurata koulu uupumusta ja yleistä väsymystä. Stressi voi kasvaa ja se voi aiheuttaa masennusta ja ahdistusta. Kun on väsynyt ja stressaantunut siitä seuraa levottomuutta. Kun ei kykene vuorovaikutukseen toisten kanssa, ei ole kavereita. Autismikirjon nuoren puhetapa voi olla hyvin erikoista, josta seuraa taas, että tulee väärinymmärretyksi. Nämä kaikki saa aikaan stressiä, masennusta ja ahdistusta. Ei ole helppoa olla erilainen. (Timonen & Hämäläinen, 2019, s. 308)

Autisti ei ole rikkinäinen persoona vaan neurotyypillinen henkilö, mikä tarkoittaa, että hänen elämänkulkunsa on osittain ennalta-arvattava. Autismissa on rajoitteita, jotka vain täytyy hyväksyä. Joskus autismikirjon nuorella voi olla tunne, että hän ei voi kävellä, mutta hän voisi lentää. Autistitkin haluavat saada ystäviä, mutta heidän täytyy saada olla omia itsejään. Erilaisuus ei ole helppoa, silloin kun jätetään toisten ulkopuolelle, kun tulee valituksi viimeisenä peleissä tai kun käsketään jopa poistumaan pelistä. Tässä on haaste jokaiselle: näyttää hyvää esimerkkiä erilaisuutta kohdatessaan, jutella normaalisti, ottaa mukaan ja antaa ihmisen olla sellainen kun hän on. (Autismiliitto, 2019)

3.3 Autismikirjon vaikeusasteet

Autismikirjioon kuuluu eriasteisia vaikeusasteita. Niitä ovat vaikea-asteinen haitta, keskivaikea haitta ja lievä haitta. Vaikea-asteisessa autismissa oireet ovat niin ilmeisiä, että satunnainenkin arvioija ne toteaa. Jos diagnoosi on annettu jo varhaislapsuudessa, nuori tarvitsee huomattavan paljon apua ja ohjausta. Keskivaikeassa autismissa oireet useimissa tilanteissa diagnosoidaan kouluiässä autismiksi tai aspergeriksi. Nuori tarvitsee paljon apua ja ohjausta, mutta joissakin tilanteissa hän selviää ja oireet näkyvät ja vaikuttavat toimintakykyyn vain ajoittain. Lievässä autismissa oireet ilmenevät stressin aikana ja/tai kun tuki on riittämätöntä. Nuori tarvitsee tukea vain joissakin tilanteissa. Haittasteet voivat vaihdella. Esiintyvyydeksi on aiemmin arvioitu koko autismikirjon osalta noin 1 % väestöstä, mutta nyky- tutkimusten perusteella autismin esiintyvyyttä olisi 1–2,5 % (Puustjärvi, 2019).

Autismikuntoutusta varten on kehitetty monia käytännössä hyviksi todettuja menetelmiä, jotka kattavat laajasti autistisen nuoren käytännön pulmia. Tutkimusnäyttö niiden tehosta on kuitenkin toistaiseksi melko vähäistä ja käytössä on myös hyödyttömiksi tai jopa haitallisiksi osoitettuja menetelmiä. Psykykenlääkkeet autismin hoidossa on nykytiedon perusteella todettu turhiksi tai jopa haitallisiksi. Jotkut lääkkeet vähentävät

ärtyisyyttä ja aggressiivisuutta ja vaikuttavat siten, että autistinen henkilö ei vahingoita itseään. Kaavamaiseen käyttäytymiseen lääkkeiden on todettu auttavan myönteisesti. Lääkkeet eivät auta sosiaalisten vuorovaikutusten vaikeuksiin eivätkä kommunikoinnin puutteisiin. (Koskentausta, Sauna-aho & Varkila-Saukkola, 2013)

4. AUTISMIKIRJON NUOREN TUKEMINEN HOITOTYÖN KEINAIN

Varhain aloitettua ja vaikuttavaa kuntoutusta autistiselle henkilölle voidaan pitää autismikirjoon liittyvien ongelmien parhaana hoitona ja ehkäisynä. Kuntoutusta on arjen toimintakyvyn, elämänhallinnan ja selviytymistaitojen tukeminen ja kehittäminen. Vuorovaikutus-, kommunikaatio- ja tunnetaitojen kehitystä tuetaan. Apuna on erilaisten toimintamallien luominen. Tarvittaessa voidaan käyttää oireenmukaista lääkehoitoa. Autismia ei voida parantaa lääkkeillä, mutta oireita voidaan helpottaa. Lääkkeinä käytetään meltatoniinia, risperidonia, neuroleptineja, masennus/ahdistuslääkkeitä, ADHD-lääkkeitä ja oksitosiinia. (Koskentausta, Sauna-aho & Varkila-Saukkola, 8/2013; Puustjärvi, 2019)

Jos autismikirjosta olisi riittävästi tietoa ja yhteiskunta olisi moniarvoisempi, se mahdollistaisi erilaisten ”käyttöjärjestelmien” eli erilaisten ihmisten parhaan hyödyntämisen. Tukitoimilla ja muilla järjestelyillä saataisiin paljon aikaan autismikirjon ihmisten hyväksi. Heillä voi olla sellaista vahvuutta ja taidollisuutta, mitä muilta ihmisiltä ei löydy. Tämä pitäisi huomioida erityisesti koulussa ja työpaikoilla. Erilaiseen ajattelutapaan, reagointiin tai tapaan toimia ei tulisi kiinnittää liikaa huomiota vaan ennemminkin tulisi tutustua kanssaihmiin paremmin. Tulisi tunnistaa autismikirjon ihmisten vahvuudet ja tukea heitä niiden käyttämisessä. Näin antaa heille onnistumisen kokemuksia niillä alueilla, joissa he ovat erinomaisia ja erityisiä. (Puustjärvi, 2019)

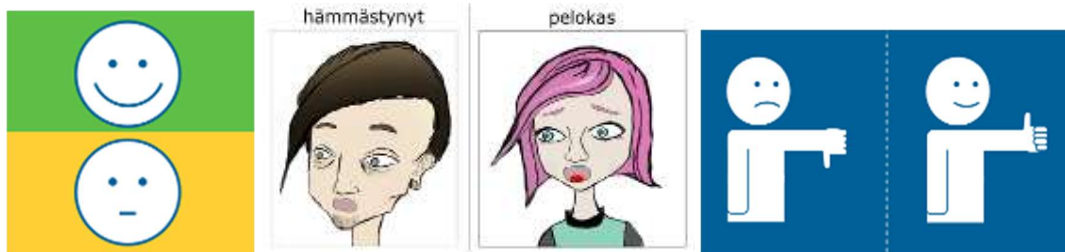
Tavoitteena on elämänhallinnan ja taitojen kehittäminen. Sosiaalisten ja kommunikaatiotaitojen harjoittelu on katsottu tärkeäksi ja tukevaksi autismikirjon nuorelle. Tunteita ja niiden ilmaisemista on tärkeää harjoittaa. Käytöstä tulee ohjata ja vahvistaa, ei-toivottu käyttäytyminen rajata. Aikataulujen ja päivittäisten toimintaympäristöjen tulee olla selkeitä (strukturointi=jäsennely, ennakointi, visualisointi). Aistiviestien tunnistamis- ja oman kehon hahmottamis-harjoitukset ovat ensisijaisen tärkeitä. Kuntoutusmenetelmiä ovat TEACCH, Lovaas, portaat-menetelmä, ja erilaiset ryhmäterapiat, joissa sosiaaliset taidot vahvistuvat sekä haaste-menetelmät. (Puustjärvi 2016)

TEACCH on menetelmä, joka kehitettiin autismikirjolla olevien nuorten opettamiseen, mutta se on havaittu hyödylliseksi myös työskennellessä ikääntyneiden henkilöiden kanssa. TEACCH-menetelmällä opetetaan fyysistä järjestämistä, aikataulutusta, toiminta- ja työskentelyjärjestelmiä (käsite ”valmis” mukaan lukien), visuaalista tietoa ja selkeyttä, siirtymistä sekä työskentelyä kohti itsenäisyyttä. TEACCH-menetelmä kattaa myös tehtävälisterit ja kalenterit sekä työtilojen fyysisen järjestämisen. (Autismiliitto, n. d.)

Lovaas-terapiaohjelman tavoite on edistää myönteistä käyttäytymistä. Se vaatii tiivistä yhteistyötä vanhempien, varhaiskasvattajien sekä muiden osapuolten välillä. Lovaas-terapia korostaa varhaisten kommunikatiivisten valmiuksien olevan alue, jossa harjoitellaan jäljittelytaitoja, asioiden ja esineiden tunnistamista, leikkimistä sekä erilaisia äänteitä ja yksinkertaisia sanoja. Nuoren kehittyessä edetään vaativimpiin harjoituksiin esimerkiksi ympäristön toimintojen ja elämän kannalta merkityksellisten kommunikatiivisten valmiuksien harjoitteluun, joita ovat asioiden nimeäminen, esineen hakemiseen tai tervehdykseen vastaamiseen. Näissä voidaan käyttää apuna erilaisia kuvia, jotta nuori oppii keskustelemaan myös ei-konkreettisista asioista. Terapiassa edetään vähän kerrallaan vaativimpiin harjoituksiin, kuten käsitteellisen ymmärryskyvyn sekä ilmaisujen laajentamiseen, joihin liittyy muun muassa kieliopin hallitseminen sekä asioiden kytkeminen mielekkäisiin yhteyksiin. Lopuksi siirrytään maailmankuvan laajentamiseen, jolloin harjoitellaan sosiaalista kanssakäymistä arjen erilaisissa tilanteissa. Portaattomenetelmä jakautuu erilaisiin osa-alueisiin, kuten kognitiiviseen kehitykseen, joka kattaa ajattelun ja kielen kehityksen, oppimisen, muistin omatoimisuuden, motoriset taidot sekä kielen ja sosiaalisuuden. (Leivo, 2017)

Oppimisen ja itsensä ilmaisemisen apuna voidaan käyttää tunnekuvia, peilejä, videoita ja pelejä. Autismikirjon nuorten kanssa voidaan järjestää rooliharjoituksia, draamaharjoituksia ja toiseen näkökulmaan tutustumista. Näin voidaan opetella vuorovaikutusta ja itsensä ilmaisemista (Puustjärvi, 2016).

Alla olevien tunnekuvien avulla voidaan kertoa erilaisin ilmein ja elein esimerkiksi, että on iloinen tai mielteliäs, hämmästynyt tai pelokas. Kuvilla voidaan ilmaista myös kipua tai vaikkapa muita tärkeitä asioita (Papunet, 2020).

Kuva 3. Tunnekuvat ilmeillä ja eleillä.

TARVITSEN APUA		MUITA TÄRKEITÄ ASIOITA	
	MINULLA ON KIPUJA		MITÄ MINULLE TAPAHTUU / ON TAPAHTUNUT
	polttava		MISSÄ LÄHEISENI OVAT?
	sykkivä		KUKA PITÄÄ HUOLEN KODISTA JA LASKUISTA?
	MINUA OKSETTAA		MITEN LÄHEISENI PÄRJÄÄVÄT
	MINUN ON VAIKEA HENGITTÄÄ		KERRO PERHEELLENI ETTÄ RAKASTAN HEITÄ

Kuva 4. Tunnekuvat kipua ja muita tärkeitä asioita ilmaistaessa.

5. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TOTEUTTAMINEN

Työn tarkoitus on kuvata autismikirjon nuoren toimintarajoitteita ja haasteita hoitajien näkökulmasta. Työn tavoite on lisätä ymmärrystä siitä, miten sairaanhoitajat voisivat hoitotyön keinoin tukea ja vahvistaa autismikirjon nuorta suoriutumaan paremmin arjessa hänen toimintarajoitteistaan huolimatta.

Opinnäytetyön kysymykset

1. Millaisia haasteita autismikirjo tuottaa nuorelle arjessa?
2. Miten nuorta tuetaan hoitotyön keinoin suoriutumaan arjessa hänen toimintarajoitteistaan huolimatta?

Opinnäytetyössä sovelletaan laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuskohteena on autismikirjon nuorten kanssa työskentelevä henkilöstö. Heille esitetyillä tutkimuskysymyksillä etsitään tietoa autismikirjon nuorten toimintarajoitteista, haasteista ja tukitoimista. Tavoitteena on saada vastaukset haastattelujen avulla, verrata vastauksia jo tutkittuun tietoon sekä koota tulokset ja tehdä niistä yhteenveto. (Kylmä, Vehviläinen-Julkunen & Lähdevirta, 2003)

Laadulliseen tutkimukseen valitaan osallistujiksi ne henkilöt, joilla on paras tieto tutkimuksen kohteena olevaan aiheeseen. Laadullisessa tutkimuksessa painotetaan enemmän aineiston laatua kuin määrää, koska siinä keskitytään tutkimuskysymyksiin liittyvään aiheeseen aineistosta käsin. Jos osallistujien määrä on liian suuri ja aineisto runsas, se voi vaikeuttaa oleellisten asioiden löytymistä vastauksista. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää haastattelua eri muodossa, esimerkiksi yksilö- ja

ryhmähaastattelua. Haastattelussa voidaan käyttää väljiä kysymyksiä, jotka täsmentyvät aineistonkeruun myötä. (Kylmä, Vehviläinen-Julkunen & Lähdevirta, 2003)

5.1 Tiedonhaut aikaisemmista tutkimuksista

Tiedonhakuja tehtiin opinnäytetyössä systemaattisella tiedonhaualla käyttäen taulukossa 1. esiteltyjä hakusanoja aiheeseen liittyen. Kirjoja haettiin myös kirjaston sivuilta ja kirjojen valinnat tehtiin otsikon perusteella työhön liittyen. Tämän rajauksen pohjalta kirjoja valittiin yhteensä kolme. Kaikki haut rajattiin ajalle 2008–2020. Hakusanalla autismikirjon elämänlaatu vuodelta 2008 otettiin yksi hakutulos. Muut tulokset rajoittuivat 10-vuoden sisälle 2010–2020. Tiedonhaku Melinda-tietokannasta tuotti hakusanalla ”neuropsykologia” kuusi tulosta, joista valittiin otsikon ja tekstin perusteella opinnäytetyö nimellä Sosiaalisen toimintakyvyn neuropsykologinen ryhmäkuntoutus (SOTOKU) autismikirjon lapsilla: tuloksellinen pilottitutkimus (Eränen, 2018).

Google scholar ohjelman hakusanaksi laitettiin ”autismikirjon tutkimusta”, mikä tuotti 36 tulosta, joista valittiin ainoaksi Inklusiopedagogiikka ja autismikirjon haasteet (Suojanen, 2019). Theseus-tietokannan ammattikorkeakoulujen hausta hakusanalla ”autismikirjo ja elämänlaatu” tuotti kolme tulosta, joista valittiin yksi: Jotta unelmat, tarpeet ja toiveet täytyisivät: Laadukasta päivätoimintaa autismikirjon henkilöille. (Argillander & Laitinen, 2008) Tämä oli ainut tutkimus, joka oli yli 10-vuotta vanha. Koska autismikirjo ja elämänlaatu hakusanalla ei tullut muita tuloksia, otettiin tämä mukaan tutkimusaineistoon. Tiedonhakutaulukko 1. kuvaa millä hakusanoilla aikaisempia tutkimuksia on haettu, mistä tietokannoista hakuja on tehty, kuinka monta tulosta kustakin tietokannasta on saatu ja mitkä tutkimukset on valittu tarkasteltaviksi.

1. Tiedonhakutaulukko

Hakusanat	Tietokanta	Tulos	Valittu otsikon mukaan	Hyväksytty koko tekstin mukaan
Neuropsykologia	Melinda	6	1	1
Autismikirjon tutkimusta	Google scholar	36	1	1
Autismikirjo ja elämänlaatu	Theseus	3	1	1
Kirjat		3	3	

5.2 Aikaisempaa tutkimusta aiheesta

Oulun Yliopiston tutkimuksessa Inklusiopedagogiikka ja autismikirjon haasteet vuodelta 2019 käy ilmi, että autismikirjon tuomiin haasteisiin voidaan vastata monin eri tavoin. Inklusio tarkoittaa, että tuotetaan kaikkia oppilaita ja erilaisia oppijoita hyödyntäviä etuja, esimerkiksi monipuolisia oppimisympäristöjä. Oppilaslähtöinen ja kokemusperäinen, aktiivinen ja yhteistoiminnallinen opetus luokassa on korostettua ja tuo positiivista voimaa kaikille. Toisten asenteilla on suuri merkitys siihen, että autismikirjon nuori voi tuntea kuuluvansa joukkoon tai yhteisöön. Lapsilla ei ole ennakkoluuloja, elleivät aikuiset niitä heille näytä. (Suojanen, 2019, ss. 11–12)

Esimerkkeinä tutkimuksessa (Suojanen, 2019, ss. 11-12) kerrotaan, että erilaiset kommunikaatitavat, kuten tukiviittomat ja kuvalliset kortit voivat vastata autismikirjon nuoren asenteisiin tukea antavasti. Kuvallisessa kortissa oleva ilme kertoo nuoren tunnetilan. Esimerkiksi kortti, jossa ilme on iloinen tai surullinen, nuori voi ilmaista tunnettaan korttia näyttämällä, jos hän ei pysty kuvamaan tunnetta sanoilla. (Puustjärvi, 2016)

Ongelmat näkyvät autismikirjon nuorella sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kommunikaation hankaluutena ja muutenkin poikkeavana käyttäytymisenä. Nuori voi vetäytyä sosiaalisesti, hän voi olla rajoittunut ja kykenemätön sosiaalisiin suhteisiin. Haasteet näkyvät myös sosiaalis- emotionaalisessa vastavuoroisuudessa. Autismikirjon nuori on kykenemätön jakamaan tunteitaan ja ajatuksiaan sekä sanattomassa kommunikaatio-käyttäytymisessä että suhteiden luomisessa ja niiden ylläpitämisessä sekä ymmärtämisessä. Olisikin syytä selvittää, mistä haasteet käyttäytymisessä johtuvat. (Suojanen, 2019, s. 16)

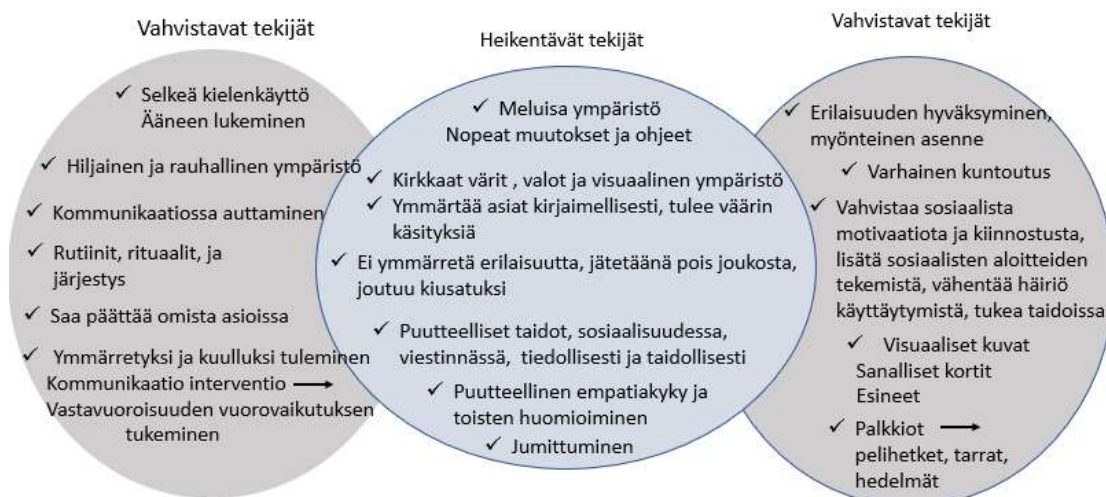
Myös Neuropsykologian erikoispsykologikoulutuksen lisensiaattitutkimus osoittaa, että autismikirjon häiriön keskeisiä piirteitä ovat poikkeavuudet sosiaalisessa kommunikaatiossa, vuorovaikutuksessa, tarkkaavaisustoiminnoissa ja rajoittuneet sekä toistavat käyttäytymismallit. Haasteet näkyvät siten sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä, kyvyssä käyttää ja tulkita kielellisiä ja ei-kielellisiä sosiaalisia vihjeitä, sosiaalisessa kognitiossa, empatiakyvyssä ja tunnekokemusten jakamisessa. Kyseiset vaikeudet ja puutteet heijastuvat nuoren vuorovaikutussuhteisiin perheen, ystävien ja muiden aikuisten kanssa. Tämä johtaa taas siihen, että autismikirjon nuori ei saa iänmukaisia kehitystehtäviä eikä tyydyttäviä vuorovaikutussuhteita myöhemmässä iässä. (Eränen, 2018)

Koska autismikirjon nuorella on jo lähtökohtaisesti puutteelliset sosiaalisen informaation prosessointi- ja toiminnanohjaustaidot, hänen sosiaalinen toimintakykynsä ei ole päässyt kehittymään normaalisti. Poikkeavuudet katsekontaktin käyttämisessä ja vaikeudet tulkita kielellisiä ja ei-kielellisiä sosiaalisia vihjeitä ovat tyypillisiä. Toisten huomioiminen, empatiakyky, keskustelun seuraaminen sekä tunteiden jakaminen on autismikirjon nuorelle vaikeaa. Monet autismikirjon nuoret eivät edes ole kiinnostuneita luomaan ihmissuhteita tai kuulumaan johonkin ryhmään. Toiminnanohjauksen vaikeudet ilmenevät erityisesti jäykkänä ja toistavana

käyttäytymisenä sekä itsesäätelyn vaikeutena. Autismikirjon nuori jää syrjään muiden leikeistä mahdollisesti siitä syystä, että sosiaalisuus ei tuota hänelle aivojen motivaatiojärjestelmässä samanlaista vastetta tai palkintoa kuin muilla nuorilla. (Eränen, 2018, ss. 6–7; Galli, 2019)

Autistinen nuori voi innostua intensiivisesti koulussa niistä asioista, mitkä häntä kiinnostavat, mutta hän ei ehkä kykene löytämään tai soveltamaan tietoa. Nuori kuormittuu sosiaalisissa tilanteissa. Hänen on vaikea toimia ohjeiden ja sääntöjen mukaan. Hänen on vaikea sietää muutoksia tai toimia joustavasti. Kuormittavia tilanteita voivat olla esimerkiksi siirtymät, tuntien vaihtumiset ja sijaiset. Toimiminen asianmukaisella tavalla sosiaalisissa tilanteissa (tunnit, välitunnit, ryhmätyöt) tuottaa vaikeuksia. Käyttäytyminen voi olla erikoista, joustamatonta, uhmakasta, asioiden ymmärtämistä väärin, juuttumista yksityiskohtiin, puuttumista toisten asioihin ja toisten ohjailua. Nuorella voi ilmetä myös raivokohtauksia (Puustjärvi, 2019). Alla olevasta kuviosta voidaan nähdä mitkä asiat ovat vahvistavia tekijöitä ja mitkä vastaavasti heikentävät autismikirjon nuoren toimimista arjessa.

Aikaisemmat tutkimukset Autismikirjon nuorta vahvistavat ja heikentävät tekijät

Kuvio 5. Vahvistavat- ja heikentävät tekijät aikaisempien tutkimusten perusteella. (Suojanen, 2019; Eränen, 2018; Puustjärvi, 2019)

Autismikirjon nuoren haasteet tulevat esille hänen joka alueellaan riippuen siitä, minkä asteinen toimintarajoite hänellä on. Kun nuori ei ymmärrä ohjeita eikä pysy mukana ryhmässä, hän ei osaa ottaa huomioon toisia vaan jumittuu omaan maailmaansa, jolloin ulkopuolisuuden tunne on väistämätön. Vahvimmin tutkimuksissa tulee esille ympäristön asenteen merkitys autismikirjon nuoren kokemusmaailmaan. Hän tietää olevansa erilainen ja on herkkä aistimaan, hyväksyvätkö muut sen. Nuoret ovatkin yleensä joustavia ja suhtautuvat luonnollisesti erilaisiin nuoriin, mutta kehittämisen varaa on. Toisten myönteisellä asenteella on suuri merkitys siihen, että autismikirjon nuori kokee itsensä hyväksytyksi, arvostetuksi ja kuuluvansa joukkoon. On oleellista

ymmärtää nuoren erilainen tapa reagoida ja ajatella asioista. (Puustjärvi, 2019)

Yhdysvaltalaisutkijoiden tutkimuksen mukaan autistisella henkilöllä saattaa olla liikaa hermosoluja aivokuoren tietyissä osissa. Nämä aivokuoren etuosat ovat keskeisessä osassa sosiaalisten, viestinnällisten ja tiedollisten taitojen kehityksessä ja taidoissa, jotka taas autistisilla henkilöillä ovat puutteelliset. Tutkimus tehtiin seitsemän 2–16-vuotiaan menehtyneen autistisen pojan ja kuuden terveeseen aivonäytteisiin. Autististen nuoren aivokuorista löydettiin hermosoluja 67 prosenttia enemmän kuin terveiden. Autististen nuoren aivot olivat myös painavammat hänen ikäänsä nähden. Aivokuoren hermosolut kehittyvät ennen syntymää, joten tulokset viittaavat autismin mahdollisesti seuraavan häiriöstä sikiövaiheen aivokehityksessä. Hermosolujen runsaus oli samalla tavalla kaikkien autististen lasten aivokuorissa. Hermosoluja syntyy runsaasti raskausviikolla 10–12, mutta yleensä määrät laskevat normaalina pidetylle tasolle, noin puoleen huippumäärästä, raskauden loppupuolella ja varhaislapsuudessa. Näiden tulosten perusteella todettiin, että jokin häiriö tässä ketjussa johtaisi autismiin. (Courchesne, Mouton & Calhoun, 2011)

Tutkijat ovat siirtäneet autistiselta nuorella havaitun, dopamiinijärjestelmän toimintaan liittyvän geenimuutoksen laboratoriohiirelle, jolloin hiiret alkoivat käyttäytyä hiiren mittapuulla autistisesti. Nyt tutkijat ovat todenneet, että tässä voisi olla yksi mekanistinen perusta joillekin käytösmuutoksille, joita havaitaan autismikirjon nuorilla ja tarkkaavaisuushäiriö ADHD:stä kärsivillä nuorilla, ainakin joillakin potilailla. (DiCarlo ym., 2019)

Tutkimuksissa käy esille seuraavia asioita. Autismikirjon nuorille rutiinit ja päivittäin toistuvat rituaalit ovat tärkeitä. Kaikki visuaaliset kuvat, sanalliset kortit ja esineet helpottavat tapahtumien seuraamista. On tärkeää tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu, oli se sitten luokassa tai leikeissä ja peleissä toisten kanssa. Äänekäs ympäristö voi aiheuttaa ahdistusta, kun taas hiljainen ja rauhallinen ympäristö edistää hyvinvointia. Koululuokassa istuminen lähelle opettajaa parantaa keskittymistä. Erilaiset kirkkaat valot, värit ja visuaaliset ärsykkeet on myös minimoitava. Pienet palkkiot kuten tarrat, pelihetket ja hedelmät voivat motivoida nuorta. Nuoren on vaikea hahmottaa puhetta, joten selkeä kielenkäyttö, tukiviittomat ja kuvalliset kortit hyödyntävät häntä. Ääneen luku auttaa mallintamaan puhetta ja näin hänen kommikaatiotaidot kehittyvät ja tämä taas auttaa sosiaalisten taitojen oppimisessa. Heikot sosiaaliset taidot vaikuttavat niin, että autismikirjon nuorta vältellään. (Suojanen, 2019, s. 20)

Tutkimuksen mukaan ryhmäkuntoutuksella voidaan saada aikaan myönteistä kehitystä tarkkaavustoiminnoissa, mikä myös edistää sosiaalista toimintakykyä. Sosiaalisen toimintakyvyn ryhmäkuntoutus eli SOTOKU on tarkoitettu autismikirjon lapsille ja nuorille. Sosiaalisten taitojen puutteet autismikirjon häiriössä ovat keskeiset ja jopa pysyvät, eikä häiriöön ole parantavaa hoitoa. Sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää sekä häiriön hoidossa, että kuntoutuksessa. (Eränen, 2018)

Kuntoutus lieventää autismikirjon oireita ja sosiaalista toimintakykyä ja harjaannuttamalla voidaan parantaa ikätasoista arjessa selviytyistä. Vaikka parantavaa

hoitoa ei autismikirjoon olekaan, varhaisessa vaiheessa aloitetun kuntoutuksen katsottiin olevan merkityksellistä. Varhaisella kuntoutuksella on osoitettu olevan vaikutusta sosiaalisten taitojen poikkeavuuksien lieventymiseen kehityksen edetessä sekä epäsuotavien käyttäytymismuotojen vähenemisessä. Moniammatillisesti toteutettuja ja varhain alkavia sekä yksilöllisten tarpeiden mukaisia kuntoutuksia suositellaan autismikirjon nuorille. (Eränen, 2018, ss. 6–8)

Hyväksi havaittu hoitomuoto autismikirjon häiriöön on sosiaalisen kommunikaation interventio, jossa lisätään jaettua tarkkaavuutta eli huomion kohdistamista yhteiseen jaettuun kohteeseen sekä tukemaan vastavuoroista vuorovaikutusta. Menetelminä käytetään mallintamista ja videoavusteista palautetta. Lupaavia tuloksia on saatu kuntoutusmenetelmistä, joiden tarkoituksena on vahvistaa sosiaalista motivaatiota ja kiinnostusta, lisätä sosiaalisten aloitteiden tekemistä, vahvistaa sosiaalisesti tilanteeseen sopivaa vuorovaikutusta sekä vähentää häiriökäyttäytymistä ja lisäksi tukea taitojen yleistymistä. (Eränen, 2018, s. 8)

Autismikirjon henkilölle on tärkeää, että hän tulee kuulluksi ja ymmärretyksi ja että kommunikaatiossa autetaan, jos se tuottaa vaikeutta. Aikuisuuteen kasvaessa on myös tärkeää, että autismikirjon henkilö saa päättää itseänsä koskevista asioista. Tähän autismikirjon henkilö ei kuitenkaan pysty, jos hän ei saa tukea kommunikointiin. Nuoren varttuessa on tärkeää, että autismikirjon henkilöitä kohdellaan aikuisina ihmisinä. (Argillander & Laitinen, 2008)

6. AINEISTON KERÄÄMINEN

Aineiston keruuna voi käyttää ryhmähaastattelua, minkä voi tehdä internetin kautta tai kasvokkain haastateltavien työtiloissa. Haastattelun avulla saadut tiedot ovat kyselyä luotettavampia ja perusteellisempia, koska vastauksia voi kirjoittaa ja tarkentaa samalla. Haastattelussa pystytään toistamaan ja tarkistamaan asia ja ehkäistään väärinkäsityksiä. Asiaa voidaan myös pohtia laajemmalti kuin suoraan kirjallisesti kysymykseen vastatessa. (Pihla, 2017)

Haastattelu on perusmenetelmä, joka sopii moneen erilaiseen tilanteeseen. Haastattelumuodot erotellaan sen mukaan, miten strukturoitu ja muodollinen haastattelutilanne on. Haastattelun eri muotoja ovat strukturoitu haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu, avoin haastattelu ja syvähaastattelu. Tutkimustarkoituksia varten haastattelu ymmärretään systemaattisena tiedonkeruun muotona. Sillä on tietyt etukäteen tehdyt tavoitteet, ja sen avulla pyritään saamaan mahdollisimman päteviä ja luotettavia tietoja. (Kamk, Kajaanin ammattikorkeakoulu).

Virtuaalihaastattelut ovat nykyään melko yleisiä tutkimushaastattelumenetelmänä. Haastattelu voidaan toteuttaa tietokoneen välityksellä toisessa paikassa olevan haastateltavan kanssa. Työssä voi käyttää myös lainauksia haastateltavilta, näin hänen ajatuksensa tulevat paremmin esille. Suoria lainauksia ei kannata käyttää henkilön tunnistamisen vuoksi. (Pihla, 2017)

Haastateltaville kerrotaan tutkimuksellisesta opinnäytetyöstä ja siihen liittyvistä teemahaastattelun kysymyksistä. Haastateltaville myös kerrotaan, että lopullisessa työssä ei tule ilmi vastanneiden yksilöllisyys. Materiaalit hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen, viimeistään sykyllä 2020. Vaitiolovelvollisuutta noudatetaan koko työn osalta.

6.1 Haastatteluaineiston kokoaminen

Haastatteluja tehtiin yksi ja haastateltaviksi valittiin kaksi autismikirjon parissa työskentelevää lähihoitajaa/ohjaajaa. Lähihoitajina haastatelvat olivat suuntautuneet vammaistyöhön, mielenterveys- ja päihdetyöhön ja toinen haastateltavista oli myös seksuaalineuvoja. Molemmat haastateltavat opiskelivat tällä hetkellä sosionomeiksi. Covid19-tilanteen vuoksi oli vaikea saada haastateltavia. Aluksi otettiin yhteyttä kahteen muuhunkin paikkaan, joissa olisi ollut autismikirjon tuntemusta, mutta sieltä ei saatu haastattelua onnistumaan. Päädyttiin kahteen haastateltavaan, jotka olivat työskennelleet jo vuosia autismikirjon parissa ja joilla oli vahva kokemus autismikirjon nuorista.

Haastattelu tehtiin Skypessä ja se kesti noin kolme tuntia. Haastateltavat olivat omalla työpaikallaan haastattelua tehtäessä. Ennen haastattelua oli käyty kirjeenvaihtoa useaan otteeseen sopivan ajan löytymiseksi. Haastateltavien toivomuksesta ei nimiä eikä työpaikkatietoja julkaista opinnäytetyössä. Haastattelu tilanteen ilmapiiri oli avoin ja mielenkiintoinen.

Yksilö- ja ryhmähaastatteluista tehtiin yhteenveto teemoittain. Yhteenveto on aineistolähtöinen. Nauhoitetut haastattelut kirjoitettiin sanasta sanaan ylös eli litteroitiin. Litterointi on äänitallenteen puhtaaksikirjoittamista tekstimuotoon. Työ on aikaa vievää, sillä litteroija voi joutua kelaamaan samaa ääninäytteen kohtaa useamman kerran ennen kuin hän saa selvää puhutusta asiasta. (Hiltunen, n.d.) Haastattelun tuloksia verrattiin jo tutkittuun tietoon. Tutkimus antaa tuoretta tietoa tämän päivän tilanteesta.

Teemoittelu on luonteva etenemistapa aineiston kokoamisessa. Teemat, joista haastateltavien kanssa on puhuttu löytyvät litteroidusta yhteenvedosta. Esimerkiksi taulukointien avulla voitiin havainnoida sitä, mitkä seikat aineistossa ovat keskeisiä ja näille voidaan sitten miettiä yhdistäviä nimittäjiä tai teemoja. Teemat voidaan määritellä pääteemoihin ja alateemoihin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka n.d.)

Yhteenvedosta poimitaan vastauksia tutkimuskysymyksiin ja haetaan ammattilaisten kokemusta siitä, mikä käytännössä on todettu toimivaksi nuorten tukemiseksi. Mahdollisesti saadaan myös uutta tietoa. Tuloksia ja näkemyksiä verrataan aikaisempiin tutkimustuloksiin. Tarkoituksena on nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Vastauksista pyritään löytämään ja erottelemaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. Tavoitteena on käytännön ongelman ratkaiseminen eli saadaan olennaista tietoa vastauksista. (Hiltunen, n.d.)

6.2 Aineiston analyysi

Haastateltavat antoivat ennen haastattelun alkua luvan haastattelun nauhoittamiseen. Haastattelu kirjoitettiin myöhemmin puhtaaksi eli litteroitiin. Aineistoa tuli yhteensä kuusi liuskaa, fonttikoon ollessa 12 ja riviväli oli 1,5. Tekstistä merkittiin punaisella värillä tärkeimmäksi nousseita asioita, jotka vastasivat opinnäytetyön kysymyksiin. Haastattelukysymyksiä oli neljä (ks. liite 1), joihin haastateltavat vastasivat omaan vahvaan työkokemukseensa perustuen. Haastattelukysymykset ovat selkeitä, lyhyitä ja helposti ymmärrettäviä. Haastattelun aikana tehtiin tarkentavia kysymyksiä ja käytiin avointa keskustelua aiheesta.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja aineiston analyysi voivat sisältää päällekkäisiä vaiheita. Tästä on se hyöty, että tutkimuksen tekijä voi tarkentaa kysymyksiä seuraavassa haastattelussa. Aineiston keräämisen ja tekstin puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen teksti analysoidaan, jotta tulokset saataisiin näkyviin. Teksti kirjoitetaan ymmärrettävään muotoon. Sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida, järjestellä ja kuvata tutkimusaineistoa. Laadullisessa sisällönanalyysissä sisältöä kuvaavat luokat ohjautuvat aineistosta käsin. Keskeisintä aineistolähtöisyydessä on, että aineiston annetaan kertoa oma tarinansa tutkitusta ilmiöstä. (Kylmä & Juvakka, 2012, s. 110)

Haastateltavat vastasivat ennalta valmistettuihin kysymyksiin. He vastasivat kysymyksiin aidosti, kokemukseensa perustuen. Autismikirjon nuoren tukeminen arjessa oli heillä jokapäiväistä työtä. Haastateltavilla oli oma vahva näkemys ja kokemus millaisia haasteita autismikirjo tuo nuorelle ja mikä toimii arjessa parhaiten autismikirjon nuoren tukemiseksi. Vastauksia verrattiin aikaisempiin tutkimuksiin, joista löytyi vahvistavia tekijöitä haastateltavien vastauksiin.

Pelkistetty ilmaus tarkoittaa asian tiivistämistä. Näin saadaan tekstistä säilymään olennainen asia ja merkitykselliset ilmaisut. Pelkistetyt ilmaukset voidaan lisätä haastatteluaineiston sekaan sientämällä. Alkuperäisilmaukset merkitään haastatteluaineistoon esimerkiksi eri värillä ja tekstiä korostamalla. Tulosten yhteydessä voidaan esittää lainauksia haastatteluaineistosta, joilla oikeutetaan tehdyt analyttiset päätelmät. (Kylmä & Juvakka, 2012, s. 117) Sisältöanalyysin taulukko on liitteenä (Liite 3).

6.3 Opinnäytetyön tulokset haastattelujen perusteella

Teema-analyysin perusteella aineistosta löytyi kolme teemaa, jotka haastateltavat kokivat keskeisiksi ongelmiksi tai tekijöiksi autismikirjon nuorille. Ensimmäiseksi nousi esille autismikirjon nuoren tunnetaitojen puutteellisuus. Ne vaikeuttavat sosiaalisia suhteita ja niiden luomista, mikä lisää yksinäisyyttä, masennusta ja ahdistusta. Toiseksi esiin noussut asia oli itsesäätelyn vaikeus, mikä voi näkyä esimerkiksi aggressiivisena käytöksenä. Sen taustalla voi olla turhautuminen siitä, että ei ole saanut ilmaistua tarvettaan. Kolmas tekijä oli struktuurin merkitys arjen toiminnoissa.

Autismikirjon nuorelle nuoruusvaihe on todella rankkaa. Kun hän vielä kasvaa ja kehittyy, identiteetti ja minäkuva alkavat muodostua. Nuori alkaa huomata, että hän ei pärjääkään niin kuin ikätoverit. Koulu tuo omat haasteensa ja nuori joutuu painiskelemaan itsetunnon ja itsetuntemuksen kanssa. Tässä kohtaa tulee esille tunnetaitojen puutteellisuus. Nuorella voi olla paljon yksinäisyyttä ja sen seurauksena masennusta ja ahdistuneisuutta. Tällöin nuori tarvitsisi paljon tukea, jotta voisi selviytyä esimerkiksi koulussa normaalien nuorten joukossa.

Itsesäätelyn haasteet lisääntyvät, jos ja kun on vaikeaa hahmottaa tunteitaan tai kehoaan. Jopa kehon osien hahmottamien on vaikeaa: nuori ei välttämättä erota missä on rintakehä ja mikä on sen ja vatsan ero. Kun on vaikeuksia kommunikoinnissa, ei välttämättä pysty kertomaan itse tuen tarvetta ja syntyy helposti aggressiivista käytöstä. Nuoren tuen tarpeiden tunnistaminen nouseekin tärkeäksi osaksi hoitajan työtä. Hoitaja pyrkii myös selvittämään, mistä aggressiivinen käytös johtuu. Toisista nuorista näkee helposti, mitä tukea hän tarvitsee, toisten kohdalla tunnistaminen on haasteellista. Jos joku homma ei suju, aletaan etsiä syitä ja ratkaisua. Nuorella on laaja kirjo tunnistettavia asioita ja tarpeita, kuten autismikirjo nimenäkin jo kuvaa.

Strukturointi nousee tärkeäksi tekijäksi arjen toiminnoissa. Esimerkkinä peseytyminen, jossa hoitaja ohjaa nuorta näyttämällä esimerkkiä. Struktuurin avulla nuori ymmärtää, mitä ja missä järjestyksessä jokin toiminto tehdään. Autismikirjon nuoren tulee tietää, milloin tapahtuu mitään. Struktuuri auttaa ennakoimaan tilanteita ja oikean tavan löytämisessä kommunikointiin. Tavoite on, että nuori tulee ymmärretyksi. Apuna voidaan käyttää kuvia, joilla nuori voi ilmaista esimerkiksi mihin sattuu. Kivun aistiminen voi olla tosi puutteellista, joten sitä havainnoidaan aktiivisesti. Nuori voi sanoa, että silmään sattuu vaikka hän tarkoittaakin pääkipua. Hoitaja oppii kyselemällä ja selvittelemällä ymmärtämään kutakin nuorta enemmän. Kun löytyy yhteisymmärrys, saadaan kokea yhdessä onnistumisen iloa.

Autismikirjon nuoren kuuloaisti voi olla yliherkkä; häly kuormittaa ja kaaosraja voi ylittyä herkästi. Avuksi voidaan ottaa vaikka kuulokkeet, jolloin aistikuorma vähenee ja keskittyminen paranee. Rentoutumisessa voidaan käyttää apuna musiikkia, videoiden katselua tai vaikka lukea kirjaa. Koska tuntoaisti on yliherkkä, kosketus voi tuntua kipuna. Toisella kosketus voi rauhoittaa. Kun hoitaja tuntee nuoren, hän osaa reagoida oikealla tavalla nuoren tarpeisiin. Yksi rauhoittava keino on painopeitto, joka painaa useamman kilon verran. Sen avulla nuori hahmottaa oman kehonsa ääriviivat. Painopeittoa käytetään erilaisiin rentoutushetkiin ja muuten vaan, jos nuori haluaa rauhoittua.

Haastattelussa nousi esille mitkä hoitajan ominaisuudet ovat haastateltavien mielestä vahvuudeksi työskennellessä autismikirjon nuorten kanssa. Haastateltavat tuovat esille, että hoitajan avoin ja ennakkoluuloton asennoituminen on ensiarvoisen tärkeää työssä sekä haastateltavat korostavat, että jokainen autistinen nuori on yksilöllinen, eikä ole kahta samanlaista persoonaa. He ovat myös huomanneet sen, että mitä pidempään he ovat tehneet työtä autismikirjon parissa, sitä paremmin he ovat ymmärtäneet miten vähän he vasta tietävät. Hoitajan tulee ottaa avoimesti vastaan jokainen nuori sellaisenaan. Hoitajan pitää pystyä refleктоimaan omaa ohjaamistaan. Asiakkaiden ei ole

tarkoitus muuttua hoitajien vuoksi, vaan hoitajien tulee mukautua jatkuvasti. Reflektointi on tärkeää, että hoitaja voi huomata mitä ja miten hän työtään tekee, haastateltavat vahvistavat. Aina hoitaja ei millään ymmärrä mitä nuori yrittää kertoa, mutta hoitaja voi oppia aina lisää. Palaute työstä tulee hitaasti, eikä tulokset näy nopeasti. Kärsivällisyys on tosi tärkeää, että jaksaa toistaa asioita vaikka vuodesta toiseen, jos tarve vaatii. Hoitajan rauhallisuus, hyvät vuorovaikutustaidot, avoimuus, tiedostaminen ja havainnointi ovat tärkeitä hoitajan ominaisuuksia käy ilmi haastattelussa.

6.4 Teemoittelu aineiston analysointimenetelmänä

Aineiston teemoittelun pohjalta syntyneet teemat antavat vastauksia opinnäytetyön kysymykseen: Millaisia haasteita autismikirjo tuo nuorelle ja miten autismikirjon nuorta voidaan tukea hoitotyön keinoin hänen toimintarajoitteistaan huolimatta? Autismikirjon nuori tarvitsee paljon tukea pärjätäkseen toisten joukossa. Koska hänen tunnetaitonsa ovat puutteelliset, ilman tukea nuorelle aiheutuu kärsimystä. Hoitajan tehtävänä onkin etsiä ja löytää tapoja, miten auttaa nuorta. Yhteisen kielen löytäminen tuo iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä nuorelle että hoitajalle. Struktuuri arjessa tuo turvallisuutta. Autismikirjon nuoren tulee tietää, mitä kulloinkin tapahtuu ja missä järjestyksessä mikin toiminto tehdään. (Puustjärvi, 2019)

Autismikirjon nuoren nuoruusvaihe on rankempaa kuin tavallisella nuorella. Oman erilaisuuden huomaaminen vaikuttaa itsetuntoon. Tunnetaidot ovat puutteelliset, ne vaikuttavat sosiaalisiin suhteisiin, joka taas aiheuttaa, että nuori vetäytyy, masentuu ja ahdistuu. Haastattelussa tulee esille alla olevia asioita, jotka vahvistavat sen, että mitä kaikkea haastetta arki tuo eteen autismikirjon nuorelle arkielämässä. (Puustjärvi, 2019)

” Monella Koulupolku voi olla vaikea löytää. Heille on tullut nuoria jotka ei päässyt erilaisiin oppilaitoksiin opiskelemaan. Olisivat tarvinneet paljon tukea koulumaailmassa”.

Itsesäätelyn vaikeudet tuovat myös haastetta nuorelle. Nuoren tuen tarpeen tunnistaminen ajoissa sekä niiden tapojen löytäminen, miten nuorta voidaan auttaa – esimerkiksi jos hänellä on aisti yliherkkyyttä tai vaikeuksia ryhmätilanteissa – korostuu. Yhteisen kielen löytäminen on oleellista. Autismikirjon nuori kuormittuu herkästi. Strukturointi ja tauot auttavat. Tilanteiden ennakoitavuus on tärkeää. Hoitajan tulee olla herkkä ja huomata nuoren pahaolo ja stressin merkit. Nuorella ei ole välttämättä kykyä ilmaista pahaa oloaan ja hän jää helposti yksin tunteidensa kanssa.

” Kehon hahmottaminen on vaikeaa, nuori ei hahmota kehoaan. On myös vaikea tunteitakin hahmottaa, jos ei tiedä missä kohtaa kehossa tuntuu joku asia ja mitä se tarkoittaa. Tämä näkyy meillä kun ei tunnista missä on rintakeho ja mikä on vatsan ero”.

Seksuaalikasvatus on yksi hoitotyön keino. Nuorelle opetetaan tunnetaitoja ja kehohahmotusta. Omien rajojen tunnistaminen ja toisen koskettaminen ovat asioita joita opetellaan. Väkinen ei voi toista koskea eikä halata, täytyy kysyä lupa. Seksuaalioikeudet ovat tärkeä osa ohjausta. Miten kunnioittaa toista? Miten kysyä lupa?

Jokaisen taidon oppiminen on iso juttu. Omat sosiaalisen yhteisön pelisäännöt on tärkeä luoda.

” Jollakin voi olla hampaat kipeänä, hampaassa voi olla reikä , eikä nuori kerro sitä. Korvat voi olla täynnä vaikua, niin että sattuu, eikä nuori kerro sitä. Tämä on sellaista salapoliisi työtä. ”

Hoitotyössä mietitään ja etsitään keinoja, joilla voidaan pitää toimintakykyä yllä. Pohditaan, mistä haastava käyttäytyminen johtuu. Lääkitys autismikirjon hoidossa kuuluu hoitotyön keinoihin. Nuorilla on kuitenkin vähemmän lääkkeitä ja lääkehoito onkin haasteellinen autismikirjon nuorilla. Lääkitys voidaan määrätä kaksisuuntaiseen mielialahäiriöön, masennukseen tai ahdistukseen.

Autismikirjon nuori hahmottaa maailman eri tavalla. Autismikirjo on neurobiologinen häiriö, johon voi liittyä myös kehitysvamma. Autismikirjo voi olla hyvinkin rajoittava tekijä nuorelle, riippuu tietysti siitäkin, minkä verran on saanut tukea ja millaista tukea on saanut. Suomessa autismikirjon nuoret yleensä saavat tukea ja välineitä arjessa toimimiseen.

Hoitajan tärkeimpiä ominaisuuksia ovat avoimuus ja ennakkoluulottomuus. Nuoren ymmärtäminen ei aina ole helppoa, mutta aina voi oppia lisää. Palaute tulee hitaasti, eikä tuloksia synny nopeasti. Kärsivällisyyttä tarvitaan. Hoitajan oma rauhallinen käytös, vuorovaikutuksen ylläpitäminen, asioiden tiedostaminen ja hallitseminen ovat ensiarvoisen tärkeitä ominaisuuksia hoitajalla. Kun haasteellinen asia saadaan jossain kohtaa onnistumaan, siitä tulee ”hyvä fiilis”. Haastateltava kertoi asiakkaasta, jonka kanssa oli tehty paljon hommia ja joka ei sietänyt ihmisiä lähellään vaan oli aggressiivinen, jos joku tuli lähellekään. Asukas oli vain omassa huoneessaan.

”Mutta kun tehtiin duunia, lopulta pystyttiin käymään yhdessä syömässä hampurilais ravintolassa. Vaikka se voi tuntua arkipäiväiseltä ja pieneltä jutulta. Mutta se oli hoitajalle iso juttu ja siitä tuli hyvä fiilis”.

7. POHDINTA

Autismikirjon nuoren kanssa onnistuneeseen toimintaan tarvitaan paljon tietoa, kärsivällisyyttä ja johdonmukaisuutta. Sairaanhoidajan tulee tietää miten autismikirjon häiriö vaikuttaa nuoren tapaan ajatella, reagoida ja ilmaista itseään. Kun tunnetaidot ovat puutteelliset, se vaikuttaa suoraan sosiaalisiin suhteisiin. Nuori masentuu, ahdistuu ja jää yksin. Hän kokee itsensä erilaiseksi, mutta ei kykene tekemään itse asialle mitään. Nuori tarvitsee vahvan aikuisen tuen arjessa ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tulisi tunnistaa autismikirjon häiriö. Tunteiden säätelyn vaikeus tuo ison haasteen arkeen. Aggressiivinen käyttäytyminen kertoo pahasta olost, mutta nuori ei kuitenkaan osaa ilmaista, mistä se johtuu. Erilaiset sosiaaliset ja siirtymätilanteet kuormittavat ja aiheuttavat ja aggressiivista käytöstä. (Puusjärvi, 2019) Hoitajan täytyy oppia tuntemaan nuori, jotta hän voi vastata nuoren tarpeisiin ja tukea häntä. Ilmeet, eleet ja kehonkieli

auttavat tunnistamaan tarpeita. Kun yhteinen kieli löydetään, se tuo iloa ja onnistumisen kokemusta sekä nuorelle että hoitajalle.

Struktuuri on ehdottoman tärkeä autismikirjon nuorelle. Kun nuori tietää mitä tehdään ja missä järjetyksessä, se auttaa häntä selviytymään arjessa. Kuvien avulla voidaan kertoa päivän tapahtumat ja miten päivä etenee. Se tuo turvallisuutta ja järjestyksen päivään. Jos joku toiminto ei onnistu, yritetään etsiä keinoja, jotka autaisivat nuorta eteenpäin arjessa selviytymiseen. Hoitajan tulee olla avoin ja pitkäjänteinen työssään. Joskus voi viedä vuosia, että saadaan selkeää muutosta käyttäytymiseen ja arjen toimintojen onnistumiseen. Mutta pitkäjänteinen työ palkitaan. Jokainen autismikirjon nuori on upea persoona ja aivan ainutlaatuinen nuori.

Aikaisemmissa tutkimuksissa korostettiin myös, kuinka tärkeitä autismikirjon nuorille ovat rutiinit ja päivittäin toistuvat rituaalit. Kaikki visuaaliset kuvat, sanalliset kortit ja esineet helpottavat tapahtumien seuraamista. On tärkeää tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu, olipa se sitten luokassa tai leikeissä ja peleissä toisten kanssa. Aikaisemmissa tutkimuksissa nousi tärkeäksi myös toisten ihmisten asenteiden merkitys siihen, miten autismikirjon nuori voi tuntea kuuluvansa joukoon tai yhteisöön. Lapsilla ei ole ennakkoluuloja, elleivät aikuiset niitä heille näytä. (Suojanen, 2019, ss. 11–12, 20) Sairaanhoidajan on tärkeää olla tietoinen asenteiden vahvasta merkityksestä autismikirjon nuoren kanssa työskennellessään. Omalla käytöksellämme voimme vaikuttaa vahvasti siihen, miten saamme nuoren puolellemme ja joukkoomme tasavertaisena yksilönä, hänen toimintarajoitteistaan huolimatta.

Aikaisempien tutkimusten perusteella tuli esille myös sama toteamus kuin haastattelussa, että autismikirjon häiriöiden keskeiset piirteet ovat poikkeavuudet sosiaalisessa kommunikaatiossa, vuorovaikutuksessa, tarkkaavaisuustoiminnoissa ja rajoittuneet sekä toistavat käyttäytymismallit. Haasteet näkyvät siten sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä, kyvyssä käyttää ja tulkita kielellisiä ja ei-kielellisiä sosiaalisia vihjeitä, sosiaalisessa kognitiossa, empatiakyvyssä ja tunnekokemusten jakamisessa. (Eränen, 2018) Kun autismikirjon nuoren tapa ajatella, reagoida ja tuntea on erilainen, se johtaa vääjäämättä puutteellisiin sosiaalisiin ja vuorovaikutuksellisiin tilanteisiin. Mahdollisimman varhainen kuntoutus ja tuki auttaisi autismikirjon nuorta turhalta kärsimykseltä, jota hän joutuu kokemaan kun tulee toistuvasti väärin ymmärretyksi ja hylätyksikin. Sairaanhoidajina tarvitsemme paljon lisää tietoutta ja lisäkoulutusta ymmärtääksemme omalta osaltamme autismikirjoa paremmin.

7.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössä noudatettiin tutkimuseettisiä ohjeita, rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. Haastattelumateriaali hävitetään asianmukaisella tavalla opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Opinnäytetyöhön on merkitty kaikki viittaukset ja lähteet Hämeen ammattikorkeakoulun uusimman ohjeistuksen mukaan. (Lähdeviitteet HAMKissa, 2018). Tekstejä ei ole plagioitu eli luvattomasti lainattu jonkun toisen julkaisua omana tekstinä. Tulokset opinnäytetyössä perustuvat haastatteluun, joka on

nauhoitettu ja sen jälkeen litteroitu. Tulokset on esitetty rehellisesti eikä niitä ole vääristelty. Tulosten vääristelyllä tarkoitetaan tieteellisesti perusteetonta tutkimustulosten muuttamista tai valikointia. (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta, 2012)

Yleiset eettiset periaatteet tutkimuksessa tarkoittavat järjestelmällisen tutkimisen ja ajattelun, tarkkailun ja kokeilun kautta saatua tiedon tuottamista. Tällä halutaan lisätä ymmärtämystämme itsestämme ja maailmasta, jossa elämme. Luottamuksen säilyttäminen vaatii, että tutkimukseen osallistuvien henkilöiden ihmisarvoa ja oikeuksia kunnioitetaan. Tutkija kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Oikeuksia ovat elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen liittyvät oikeudet, liikkumisvapaus, uskonnonvapaus, sananvapaus, omaisuuden suoja ja oikeus yksityisyyteen. Tutkija myös toteuttaa tutkimuksensa siten, että siitä ei aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisölle tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 7)

Haastattelut on sovittu yhdessä haastateltavien kanssa ja he ovat osallistuneet haastateltaviksi vapaaehtoisesti. Puhtaaksikirjoitettu materiaali hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kenenkään haastateltavan henkilöllisyys eikä yksityisyys tule teksteissä esille. Haastattelussa käsitellään opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä. Halutessaan haastateltavat olisivat voineet keskeyttää tutkimukseen osallistumisen. Osallistujien anonymiteetin säilyttäminen ja luottamuksellisuus on ehdotonta. (Salonen, 2014, s. 33)

7.2 Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset

Autismi jo itsessään on niin mielenkiintoinen aihe, että se vei mukanaan. Haasteena oli materiaallinen rajaus ja keskittäminen ydinasioihin. Haastateltavilla, vaikka heitä olikin vain kaksi, oli vahva osaaminen autismikirjon parissa. Mielenkiintoiseksi haastattelun teki haastateltavien myönteinen ja positiivinen asenne autismikirjon nuoria kohtaan, vaikka heidän toimintarajoitteet todettiinkin tuovan todellista haastetta arkeen. Vastauksissa nousi vahvasti esille autismikirjon nuoren ainutlaatuisuus ja näkemys, että he ovat upeita persoonia jokainen.

Ehkä tärkein asia, mikä haastattelussa nousi esille oli tarve yhteisen kielen löytämisestä nuoren kanssa, joka ei pysty itse ilmaisemaan itseään. Nuori ei välttämättä tule hoitajan luo kertomaan tarpeestaan, vaan hoitajan tulee tunnistaa tuen tarve ja alkaa etsiä ratkaisua ongelman ratkaisemiseksi. Joistakin nuorista näkee helposti, mitä tuen tarpeita hänellä on ja osa osaa itsekkin kertoa mitä tarvitsee. Mutta aina se ei ole yksinkertaista. Autismikirjo nimenä kuvaa jo hyvin, että nuorella on paljon erilaisia asioita ja tarpeita. Ei ole yhtä samanlaista tapausta tai yleistystä ja siksi sairaanhoitajana meidän tulee oppia tunnistamaan ja havainnoimaan sekä ennakoimaan tilanteita nuoren kanssa. Kehonkieli, ilmeet, eleet, ja kuvalliset kortit sekä mallintaminen tulevat tarpeen tunnistamisessa esille. Kun hoitaja ja nuori löytävät yhteisen kielen ja tarve tulee ymmärretyksi, se tuo hyvän tunteen sekä hoitajalle että nuorelle.

Suosittelisin jokaiselle sairaahoitajalle perehtymistä autismikirjoon. Koskaan ei tiedä, milloin joutuu tilanteeseen hoitajana, jolloin asukkaana tai potilaana on autismikirjon nuori. On hyvä olla tietoinen, miten hänen kanssaan tulee toimia, miten hän reagoi, kommunikoi ja ilmaisee itseään. Sairaahoitajan olisi hyvä myös perehtyä autismikirjon tunne-elämään vaikuttavista puutteista sekä itsesääätelyyn vaikuttavista haasteista. Esimerkiksi sairaalassa osastotyössä voi joutua kohtaamaan autismikirjon nuoren. Avoin kohtaaminen ja tietämys autismista vähentäisi sitä kärsimystä, jota autismikirjon nuori joutuu kokemaan, kun ei tule ymmärretyksi.

7.3 Opinnäytetyön prosessin arviointi

Opinnäytetyötä aloittaessani vuosi sitten en olisi osannut arvata, että siitä tuli tällainen työ. Itse olen saanut paljon uutta tietoa ja ymmärrystä autismikirjon nuoria kohtaan. Haastattelua työstäessäni olin profiloivassa harjoittelussa autismikirjon yksikössä. Silmät ovat avartuneet tätä työtä tehdessä ja harjoittelun kuluessa. Opinnäytetyöni on tukenut harjoittelua ja harjoittelu on kannustanut viemään opinnäytetyöni autismikirjon nuoren tukemisesta loppuun saakka. Olen nähnyt käytännössä, mitä on työkennellä autismikirjon nuoren kanssa. On todella tärkeää saada luottamus nuoreen ja löytää yhteinen kieli. Olen oppinut myös käyttämään tunteita ja tarpeita ilmaisevia kuvia ja KYLLÄ–EI-kortteja kommunikoinnissa. iPadille voi tehdä sosiaalisen tarinan, jonka avulla voi kertoa nuorelle tarinoita. Sosiaalisen tarinan tekeminen iPadilla on itselläni sen viikon tavoite, kun joudun sanomaan hyvästit omalle nuorelleni. Tarinan avulla voin kertoa hänelle, että harjoitteluni päättyy ja kiittää häntä tästä neljästä viikosta, jonka olen saanut työskennellä hänen kanssaan. Tämä nuori on opettanut minulle paljon. Silmät ovat sielun peili sanotaan ja tämän nuoren silmät kertovat, kun hän on onnellinen ja tyytyväinen, tai kun ahdistus on päällimmäinen tunne. Yhdyn haastateltavani sanoihin, että kun on tavannut yhden autistin, niin on tavannut vain yhden autistin, ja että todella jokainen nuori on ainutlaatuinen ja upea persoona.

8. LÄHTEET

Argillander., S. & Laitinen., M. (2008). Jotta unelmat, tarpeet ja toiveet täyttyisivät: Laadukasta päivätoimintaa autismikirjon henkilöille. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Haettu osoitteesta 4.3.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1207307843-1>

Autismiliitto. (2019). Autismi mitä se on? Faktoja autismista. Youtube-video. Haettu osoitteesta 5.12.2019 <https://youtu.be/Q7udsrTYyks>

Autismiliitto. (n.d.) Autismikirjo ja ikääntyminen. Haettu osoitteesta 2.3.2020. https://www.autismiliitto.fi/autismikirjo_ja_ikaantyminen/materiaalipankki/kommunikaation_ja_vuorovaikutuksen_tueksi/teacch

Courchesne, E., Mouton, P. R. & Calhoun, M. E., Semendeferi, K., Ahrens-Barbeau, C., Hallet, M. J., Carter Barnes, C. & Pierce, K. (2011). Neuron Number and Size in Prefrontal Cortex of Children With Autism. *AMA*. 306(18), ss. 2001–2010. <https://doi.org/10.1001/jama.2011.1638>

DiCarlo, G. E., Aguilar, J.I., Matthies, H. J. G., Harrison, F.E., Bundschuh, K.E., West, A., Hashemi, P., Herborg, F., Rickhag, M., Chen, H., Gether, U., Wallace, M. T. & Galli, A. (2019). *Autism-linked dopamine transporter mutation alters striatal dopamine neurotransmission and dopamine-dependent behaviors*. *JCI The Journal of Clinical Investigation* 129(8), ss. 3407–3419. <https://doi.org/10.1172/JCI127411>

Eränen., S. (2018). Sosiaalisen toimintakyvyn neuropsykologinen ryhmäkuntoutus (SOTOKU) autismikirjon lapsilla: tuloksellisuuden pilottitutkimus. Lisensiaatintutkimus. Tampere: Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteisen tiedekunta. Haettu osoitteesta 13.2.2020 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201901031033>

Etelä-Suomen Sanomat. (2019). Asberger katoaa tautiluokituksesta kokonaan – jatkossa puhutaan pelkästä autismikirjon häiriöstä. STT. Haettu osoitteesta 13.2.2020 <https://www.ess.fi/art2572960>.

Higashida, N. (2016). *Miksi minä hypin*. Suomentaja Mikko Pihlavirta. Turku: Kustannusosakeyhtiö Sammakko.

Hiltunen., L. (n.d). Graduaineiton analysointi. Graduryhmä. Oppimateriaali. Jyväskylän yliopisto. Haettu osoitteesta 13.2.2020 http://www.mit.jyu.fi/OPE/kurssit/Graduryhma/PDFt/aineiston_analysointi2.pdf

Huttunen, M. (2018). Nykimishäiriöt (Toureitten oireyhtymä). *Lääkärikirja Duodecim*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. Haettu osoitteesta 2.3.2020 https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00524

Kamk. (n.d.). Haastattelut. Kamk. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Haettu osoitteesta 6.3.3020 <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Haastattelu>

Koskentausta, T., Sauna-aho, O. & Varkila-Saukkola, L. (2013). Autististen lasten ja nuorten hoito ja kuntoutus. Tutkittua tietoa. *Potilaan lääkärilehti* 8/13. Haettu osoitteesta 1.4.2020 <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/autististen-lasten-ja-nuorten-hoito-ja-kuntoutus/>

Kylmä, J & Juvakka., T. (2012). Laadullinen Terveystutkimus. Tutkimuksen toteutus ja arviointi. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kylmä, J., Vehviläinen-Julkunen, K & Lähdevirta, J. (2003). Laadullinen terveystutkimus; mitä, miten ja miksi? *Läketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 119(7), ss. 609–615. Haettu osoitteesta 25.3.2020 <https://www.duodecimlehti.fi/duo93495>

Lahti, M. (2019). Neuropsykiatristen oireyhtymien, kuten ADHD:n ja autismin ilmeneminen arjessa – arjen selviytymisen haasteet. Asumissosiaalisen työn päivä 9.5.2019. Kuopio. Haettu osoitteesta 7.12.2019 <file:///C:/Users/sirpa/Downloads/Neuropsykiatristen%20oireyhtymien%20ilmentymien%20arjessa.pdf>

Leivo., H-M. (2017). *Sosiaalisten taitojen tukeminen lapsuusiän autismissa*. Kandidaatintutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Varhaiskasvatuksen koulutus. Oulun Yliopisto. Haettu osoitteesta 2.3.3030. <http://jultika oulu.fi/files/nbnfioulu-201705232022.pdf>

Lundström, S., Reichenberg, A., Anckarsäter, H., Lichtenstein, P. & Gillberg, C. (2015). Autism phenotype versus registered diagnosis in Swedish children: prevalence trends over 10 years in general population samples. *BMJ* 2015; 350. <https://doi.org/10.1136/bmj.h1961>

Hämeen ammattikorkeakoulu. (2018). Lähdeviiteopas. Haettu osoitteesta 25.3.2020 https://www.hamk.fi/wpcontent/uploads/2018/06/HAMK_L%C3%A4hdeviiteopas_2018-1.pdf

Marttunen., M, Huurre., H, Strandholm., T, & Viialainen., R. (2013). Nuorten mielenterveyshäiriöt. Opas. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Tampere. Haettu osoitteesta 30.1.2020 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-647-2>

Nuorisolaki (1285/2016). Haettu osoitteesta 6.3.2020 <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Pihla., P. (2017). *Olenko sairaanhoitaja vai diakonissa? Tutkimus sairaanhoitaja-diakonissaopiskelijoiden motivaatiosta ja ammatti-identiteetistä*. Opinnäytetyö, syksy 2017. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto. Sosiaali- ja terveysalan amk-tutkinto. Haettu osoitteesta 2.3.2020 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017100915853>

Papunet, 2020. Kehitysvammaliitto. Materiaalia kommunikoinnin tukemiseen. Haettu osoitteesta 6.6.2020 <https://papunet.net/materiaalia/viestiapuri-sairaalaan>

Puustjärvi, A. (2019). *Autismikirjon häiriö – uutta tutkimustietoa ja klinikon kokemuksia*. Youtube-video. Haettu osoitteesta 5.12.2019 <https://youtu.be/s8MEpNOHftc>

Puustjärvi, A. (2016). Autismikirjon häiriöt ja Aspergerin oireyhtymä: Tunnistaminen, tutkiminen ja taustatekijät. Haettu osoitteesta 10.12.2019 <https://www.essote.fi/wp-content/uploads/sites/2/2016/11/autismikirjon-hairiot-ja-aspergerin-oireyhtyma.pdf>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (n.d.). KvaliMOTV. 7.3.4 Teemoittelu. Haettu osoitteesta 5.3.2020 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

Salminen, V. (2019). Asperger katoaa tautiluokituksesta kokonaan, jatkossa puhutaan pelkästä autismikirjon häiriöstä. Haettu osoitteesta 29.1.2020 https://www.autismiliitto.fi/liitto/ajankohtaista/asperger_katoaa_tautiluokituksesta_kokonaan_jatkossa_puhutaan_pelkasta_autismikirjon_hairiosta.3530.nets

Salonen., S. (2014). *Lastensuojelun jälkihuolto nuorten kokemuksia elämänhallintataidoistaan*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Lapsi-, nuori- ja perhetyö. Turku: turun ammattikorkeakoulu. Haettu osoitteesta 16.3.2020 <https://docplayer.fi/40607765-Lastensuojelun-jalkihuolto-nuorten-kokemuksia-elamanhallintataidoistaan.html>

Suojanen, V-V. (2019). *Inklusiopedagogiikka ja autismikirjon haasteet*. Kandidaatin tutkielma. Kasvatutieteiden tiedekunta. Taito- ja taidepainottein luokanopettajan koulutus. Oulu: Oulun yliopisto. Haettu osoitteesta 13.2.2020 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201904021377>

Storvik-Sydänmaa, S., Talvesaari, H., Kaisvuori, T., & Uotila, H. (2012). Lapsen ja nuoren hoitotyö. Sanoma Pro.

Galli, A. (2019). The Worldnews Net-News. *Autistiselta lapselta löydettyä geenivirhettä testattiin hiirillä: Niiltä katosi motivaatio niin sosiaalisuuteen kuin itsehillintäänkin*. Tiede. Helsinki Sanomat.. Haettu osoitteesta 8.6.2020 <https://theworldnews.net/fi-news/autistiselta-lapselta-loydettya-geenivirhetta-testattiin-hiirilla-niilta-katosi-motivaatio-niin-sosiaalisuuteen-kuin-itsehillintaankin>.

Timonen, T. & Hämäläinen, P. (2019). *Autismikirjon kuntoutus menetelmät*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Tutkimuseettinen Neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Haettu osoitteesta 6.3.2020 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Haettu osoitteesta 30.3.2020 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelu kysymykset

Liite 2: Tutkimuslupa

Liite 3: Sisältöanalyysin taulukko

Liite 1

HAASTATTELURUNKO, TEEMAHAASTATTELU:

1. Mitä haasteita autismikirjo tuo nuorelle?
2. Millaista on onnistunut yhteistyö autismikirjon nuoren kanssa?
3. Miten toimintarajoitteita voidaan lievittää hoitotyön keinoin?
4. Hoitajan tärkein ominaisuus autismikirjon nuoren kanssa toimiessa.

Liite 2

Kirjallinen tutkimuslupa

TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVAN LUPA 1.4.2020

Opiskelen sairaanhoitajaksi Hämeen Ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyöni aiheesta Autismikirjon nuoren tukeminen hänen toimintarajoitteissaan.

Tällä tutkimuslupa lomakkeella pyydän saada Sinulta luvan käyttää haastattelemaani materiaalia opinnäytetyössäni. Haastattelut tehdään ryhmä- tai yksilö haastatteluina kysymyksiin vastaamalla.

Haastattelumateriaaleja käsitellään luottamuksellisesti, eikä lopullisesta työstä ole tunnistettavissa yksittäisiä vastaajia. Haastattelussa käytetään apuvälineenä äänennauhoitusta.

Valmistuneen opinnäytetyön jälkeen materiaalit hävitetään asianmukaisesti.

Vastaan mielelläni tarvittaessa kysymyksiinne.

Ystävällisesti
Sirpa Nygren
Sairaanhoitaja opiskelija

Kyselyyn osallistuvan nimi:

Allekirjoitus ja paikka:

Liite 3

Sisältöanalyysi taulukko

Pääkategoria	Peikistetty ilmaus	Alkuperäinen ilmaus
Autismikirjon haasteet nuorelle	<ul style="list-style-type: none"> a) Itsetunto- ja itsetuntemus ongelmat b) Puutteelliset tunnetaidot c) Suuri tuen tarve d) Itsesääätelyn vaikeudet iso haaste e) Oman kehon hahmottaminen f) Tuen tarpeiden tunnistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> a) Autismikirjon nuori alkaa huomata täysikäisyyden kynnyksellä, että hän ei pärjääkään kuin ikätoverit. b) Tunnetaitojen puutteellisuus vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin ja voi johtaa yksinäisyyteen, masennukseen ja ahdistukseen. c) Koulupolku voi olla vaikea löytää. Nuoret olisivat tarvinneet paljon tukea koulumaailmassa. d) Teini-ikäisen on vaikea muutenkin tunnistaa eri tunteita, ja jos siihen liittyy vielä autismi ja ehkä jonkin asteinen kehitysvamma, oman olemisen tuntemisen tunnistaminen ja kontrollointi, haasteet lisääntyvät. e) Kun on vaikea hahmottaa tunteita, ja jos ei tiedä missä kohtaa kehossa joku asia tuntuu ja mitä se tarkoittaa se näkyy nuorella. f) Kun ei pysty kommunikoimaan aggressiivinen käytös lisääntyy. Hoitajan täytyy alkaa etsiä ratkaisua tarpeen tunnistamiseksi.
Onnistunut yhteistyö ja autismikirjon nuori	<ul style="list-style-type: none"> a) Haasteita aistiylherkkyydessä b) Onnistunut yhteistyö c) Yhteisen kielen löytäminen d) Stressi ja kuormittuminen e) Paino peitto ja strukturointi f) Stressin merkit g) Koskettaminen 	<ul style="list-style-type: none"> a) Ryhmätilanteiden hankaluus, täytyy löytää tapoja ja keinoja auttaa nuorta, esimerkiksi meluisa ympäristö, kuulosuojaimet auttavat keskittymään. b) Kun asiakas tulee itse kertomaan ja ottaa kontaktin, yleensä he eivät ota kontaktia oma-aloitteisesti vaan ohjaaja kyselee. c) Kun nuori tulee ottamaan omalla tavallaan kontaktia, tulee lähelle, tai puhuu tietyistä asioista ja ohjaa ymmärtää mistä nuori puhuu, silloin on löytynyt yhteinen kieli. d) Autismikirjon nuorella on alempi stressin sieto kyky, hän kuormittuu helpommin. Häly kuormittaa ja kaaosraja ylittyy helpommin. Kuulokkeiden avulla voidaan työskennellä ja se vähentää aisti kuormaa. e) Paino peiton alla voi pitää taukoja. Se auttaa hahmottamaan oman kehon ääriviivat ja rauhoittaa hermostoa. Strukturointi auttaa tietämään mitä milloinkin tapahtuu. Sen avulla voidaan kommunikoida. Lisäksi voidaan ottaa kuvia ilmaisun tueksi. f) Henkilökunta tuntee asiakkaan ja tunnistaa hänen stressin merkinsä. Nuori tarvitsee tukea ja apua. g) Jos on yliherkkä tuntoaisti koskettaminen voi tuntua kipuna. Eikä kaikki tykkää koskettamisesta, sitä tulee kunnioittaa.
Toimintarajoitteiden lieventäminen hoitotyön keinoin	<ul style="list-style-type: none"> a) Nuoren seksuaalikasvatus b) Koskettaminen ja kehonhahmotuksen opettelu c) Strukturointi arjessa d) Haastava käytös e) Kipu ja sen tunnistaminen? f) Autismikirjon nuori ja lääkehoito g) Maailman hahmottaminen eri tavalla 	<ul style="list-style-type: none"> a) Hoitotyökeino on että nuoria seksuaalikasvatetaan. Heille opetetaan tunnetaitoja ja yritetään löytää se oma keino. b) Kun nuori oppii jonkun taidon, niin se on se iso juttu. Oman kehon rajat on tärkeä oppia. Miten kysytään lupa? Miten kunnioittaa toista? Väkinen ei voi halata, se tuntuu ikävältä, jos koskettaa väkisin. c) Strukturointi arjessa vaikuttaa toimintakykyyn. hoitotyön näkökulmasta vaikka järjestys miten peseydyt, hoitaja ohjaa nuorta. Strukturointi auttaa ymmärtämään että mikä ja missä järjestyksessä toimitaan. Tapa kommunikoida ja tunnistaa mikä nostaa stressitasoa. Aggressiivisen käytöksen tunnistaminen, sosiaaliset tilanteet ja siitymät aiheuttavat aggressiivista käytöstä. d) Tuen löytäminen mikä aiheuttaa haastavan käyttäytymisen, mikä auttaisi toimintakykyyn toimia eritavalla. e) Kivun aistiminen voi olla tosi puutteellista, sitä havainnoidaan aktiivisesti arjessa. Tiedustellaan, et mihin sattuu? Nuori voi sanoa että silmään sattuu, ja se tarkoittaa että pää on kipeä. f) Lääkehoito on autismikirjon nuorella haasteellinen. Lääkitystä voidaan käyttää kaksisuuntaiseen mielialahäiriöön, masennukseen ja ahdistukseen. g) Autismikirjo voi olla hyvinkin rajoittava tekijä elämässä, riippuu siitäkin millaista tukea on saanut ja millainen nuori on.
Hoitajan tärkein ominaisuus autismikirjon nuoren kanssa	<ul style="list-style-type: none"> a) Avoimuus ja ennakoivuus b) Reflektioisuuden tärkeys hoitajana c) Uuden oppiminen d) Rauhallisuus, oma käytös, vuorovaikutus, tiedostaminen ja hallitseminen 	<ul style="list-style-type: none"> a) Kun on tavannut yhden autistin niin on tavannut yhden autistin. Jokainen on yksilöllinen. Jokainen autisti tulee ottaa vastaan ainutlaatuisena yksilönä. b) Asiakkaan ei ole tarkoitus muuttua meidän vuoksemme, vaan meidän tulee mukautua jatkuvasti ja siksi hoitajan tulee jatkuvasti reflektoida mitä työssään tekee. c) Hoitaja ei välttämättä ymmärrä mitä nuori yrittää kertoa hänelle, mutta hoitaja voi oppia aina lisää. Palaute tulee hitaasti ja tulokset näkyvät viiveellä. Täytyy jaksaa junnata asioita vaikka vuodesta toiseen tarvittaessa. d) Oma rauhoittaminen tulee havainnoida. Rauhallinen oleminen ja avoimuus ovat tärkeitä piirteitä. Hankalakin asia saada ajallaan onnistumaan ja siitä tulee hyvä viiliis.